

Children's Yale-Brown Obsessive Compulsive Scale (CY-BOCS)

Algemene instructies

Deze vragenlijst is ontwikkeld om de ernst en de aard van de symptomen van patiënten met een obsessieve-compulsieve stoornis (OCS) te scoren. In het algemeen hangt de score af van hetgeen de patiënt zegt, de definitieve score is echter gebaseerd op het klinisch oordeel van de interviewer. Beoordeel de kenmerken van ieder item naar hoe het de afgelopen week tot en met het interview is gegaan. De scores moeten per item een gemiddelde over de gehele afgelopen week weergeven.

Het is de bedoeling dat deze vragenlijst gebruikt wordt als een semigestructureerd interview. De interviewer moet de items in de aangegeven volgorde afnemen en de vragen stellen zoals zij in de vragenlijst staan. De interviewer is echter vrij om meer vragen te stellen om duidelijkheid te krijgen.

Extra informatie door anderen (bijv. ouders) kan alleen dan meegenomen worden bij de beoordeling als de interviewer van oordeel is dat:

- dergelijke informatie van wezenlijk belang is voor het vaststellen van de ernst van de symptomen;
- dezelfde informant iedere zitting aanwezig is, waardoor men verzekerd is van een consistente wekelijkse rapportage.

Geef allereerst een definitie van dwanggedachten en dwanghandelingen:

"DWANGGEDACHTEN zijn *akelige ideeën, gedachten of beelden die regelmatig in je hoofd opkomen zonder dat je dat wilt. Zij kunnen afschuwelijk voor je zijn, of het kan zijn dat je ze raar vindt, alsof ze niet bij je horen.*

DWANGHANDELINGEN, *aan de andere kant, zijn dingen waarvan je het gevoel hebt dat je ze moet doen, terwijl je soms weet dat het onzin is of overdreven. Het kan zijn dat je probeert de dwanghandelingen niet uit te voeren, maar dit kan moeilijk zijn. Het kan ook zijn dat je net zo lang angstig bent totdat je de dwanghandelingen helemaal hebt uitgevoerd of afgemaakt.*

Ik zal je een paar voorbeelden van dwanggedachten en dwanghandelingen geven:

Een voorbeeld van een dwanggedachte is: de steeds terugkomende gedachte dat je iets geks of gevaarlijks moet doen, terwijl je dat nooit zou willen doen.

Een voorbeeld van een dwanghandeling is: steeds maar weer kranen, apparaten en het slot van de voordeur controleren voordat je gaat slapen. Hoewel de meeste dwanghandelingen duidelijk te zien zijn, zijn sommige onzichtbaar omdat ze in je hoofd gebeuren, zoals stiekem controleren, of iedere keer wanneer je een slechte gedachte hebt gehad onzin-zinnetjes in je hoofd zeggen.

Heb je nog vragen over dwanggedachten of dwanghandelingen?’ (zo niet, ga door)

Bij herhaald afnemen van de vragenlijst is het niet altijd noodzakelijk deze definities en voorbeelden te herhalen, zolang vastgesteld kan worden dat de patiënt ze begrijpt. Het kan voldoende zijn de patiënt eraan te herinneren dat dwanggedachten gedachten, ideeën, beelden of impulsen zijn en dwanghandelingen de dingen die je moet doen, ook de meer verborgen ‘mentale handelingen’.

‘Ik zal je nu een aantal vragen stellen over je dwanggedachten. Dat zijn dus de gedachten die zonder dat je dat wilt in je hoofd opkomen.’ [Verwijs naar de belangrijkste obsessies van de patiënt.]

1 HOEVEELHEID TIJD DIE BESTEED WORDT AAN DWANGGEDACHTEN

I(nterviewer): *‘Hoeveel tijd heeft het denken aan deze dingen je gekost?’*

[Als obsessies bestaan uit kortdurende steeds terugkerende indringende gedachten, dan kan het moeilijk zijn de totale duur die deze in beslag nemen te schatten. Als dit het geval is, dan wordt de tijd geschat door vast te stellen hoe vaak ze voorkomen. Neem zowel het aantal keren dat de indringende gedachten voorkomen als het aantal uren van de dag dat er sprake van is in beschouwing.]

Vraag: *‘Hoe vaak komen deze dwanggedachten voor?’*

[Vergewis je ervan dat ruminaties en preoccupaties die, niet zoals obsessies, egosyntoon en rationeel (maar overdreven) zijn, niet worden meegerekend.]

0 = Geen.

1 = In lichte mate: minder dan 1 uur per dag, of af en toe optredend.

2 = Matig: 1-3 uur per dag, of geregeld optredend.

3 = In ernstige mate: 3-8 uur per dag, of bijzonder vaak optredend.

4 = Extreem: meer dan 8 uur per dag, of bijna onafgebroken optredend.

2 HINDER DOOR DWANGGEDACHTEN

I: *‘In hoeverre zitten de dwanggedachten je dwars op school, thuis of als je bij je vrienden bent? Zijn er dingen die je niet meer doet vanwege die gedachten?’*

[Indien momenteel niet op school, bepaal dan hoeveel de prestaties beïnvloed zouden worden als de patiënt wel op school zou zijn. Hier wordt ook vermijdingsgedrag gescoord.]

- 0 = Geen.
- 1 = Licht: geringe hinder, zonder het dagelijks functioneren te schaden.
- 2 = Matig: duidelijke verstoring van dagelijks functioneren thuis, op school of in sociale contacten, maar nog steeds beheersbaar.
- 3 = Ernstig: veroorzaken aanzienlijke verstoring van het functioneren in sociale contacten, op school of thuis.
- 4 = Extreem: tast alle levensaspecten aan.

3 LEED DOOR DWANGGEDACHTEN

I: *'Hoe ongerust word je door deze gedachten, hoe angstig of rottig ga je je voelen als je die gedachten hebt?'*

[Scoor alleen de angst die uitgelokt wordt door de obsessies, niet de gegeneraliseerde angst of de angst gekoppeld aan andere omstandigheden of symptomen.]

- 0 = Geen.
- 1 = Licht: zonder al te veel van streek te raken.
- 2 = Matig: duidelijk van streek, maar beheersbaar.
- 3 = Ernstig: zeer verstorend.
- 4 = Extreem: bijna voortdurende en invaliderende kwelling.

4 VERZET TEGEN DWANGGEDACHTEN

I: *'Wat doe je als die gedachten komen, laat je ze hun gang gaan of probeer je ze wel eens uit je hoofd te zetten?'*

[Alleen de inspanning van het verzet scoren, niet het succes of het mislukken ervan. Hoe vaak de patiënt zich verzet tegen de gedachten, hoeft niet samen te hangen met zijn/haar vermogen om deze daadwerkelijk onder controle te krijgen. Denk eraan dat dit item niet direct de ernst van de indringende gedachten meet; het dient eerder als indicator van de gezondheidstoestand, dat wil zeggen: dit item dient als maatstaf voor de mate waarin de patiënt zich inspant om de dwanggedachten de baas te zijn/worden zonder gebruik te maken van vermijdingstechnieken of de uitvoering van dwanghandelingen. Met andere woorden: hoe groter het verzet van de patiënt, hoe minder gestoord in dit opzicht zijn/haar functioneren is. Er bestaan 'actieve' en 'passieve' vormen van verzet. Patiënten die gedragstherapie ondergaan zullen vaak aangemoedigd worden de obsessieve symptomen tegen te gaan door er niet tegen te vechten (bijv. 'laat de gedachten maar komen'; passief verzet) of juist door het oproepen van de verstorende gedachten. Beschouw bij dit item het gebruik van deze gedragstherapeutische technieken als vormen van verzet. In die gevallen dat de patiënt niet de behoefte voelt zich te verzetten tegen minimale obsessies, dient de score 0 te worden gegeven.]

- o = Altijd pogingen tot verzet, of de symptomen zijn zo onbeduidend dat verzet niet nodig is.
- 1 = Probeert meestal weerstand te bieden.
- 2 = Doet enige poging tot verzet.
- 3 = Geeft toe aan alle obsessies zonder pogingen ze onder controle te houden, maar dit gebeurt met enige tegenzin.
- 4 = Geeft volledig toe aan alle obsessies.

5 MATE VAN CONTROLE OVER DE DWANGGEDACHTEN

I: *'Als je die gedachten uit je hoofd probeert te zetten, lukt dat dan?'*

[In tegenstelling tot item 4 is het vermogen van de patiënt om zijn obsessies onder controle te houden meer gerelateerd aan de ernst van de indringende gedachten.]

- o = Geheel onder controle.
- 1 = Veel controle: meestal is het mogelijk de obsessies te stoppen of te verdrijven met enige inspanning en concentratie.
- 2 = Matige controle: soms is het mogelijk de obsessies te stoppen of te verdrijven.
- 3 = Weinig controle: het lukt zelden de obsessies te stoppen of te verdrijven; het is moeilijk voor de patiënt de aandacht af te wenden.
- 4 = Geen controle: de obsessies worden ervaren als geheel onvrijwillig en het is niet mogelijk het obsessieve denken te veranderen.

'De volgende vragen gaan over je dwanghandelingen, de gewoonten waar je niet mee op kunt houden.' [Verwijs naar de dwanghandelingen van de patiënt.]

6 TIJD DIE WORDT BESTEED AAN DE DWANGHANDELINGEN

I: *'Hoeveel tijd ben je met die dingen bezig?'*

[Als de rituelen voornamelijk dagelijkse activiteiten betreffen vraag dan:]

'Hoeveel langer doe je over de gewone dagelijkse dingen doordat je deze gewoonte hebt?'

[Als de dwanghandelingen van korte duur zijn en steeds terugkomen, dan kan het moeilijk zijn deze tijd in termen van uren te scoren. In deze gevallen wordt de tijd geschat door te bepalen hoe vaak ze voorkomen. Neem zowel het aantal keren dat de dwanghandelingen voorkomen als het aantal uren van de dag dat er sprake van is in beschouwing. Tel het vóórkomen van de dwanghandelingen en niet het aantal herhalingen; bijvoorbeeld: een patiënt die 20 keer per dag zijn handen 5 maal heel erg kort wast, vertoont 20 keer per dag dwanghandelingen, niet 5 keer of 5 keer 20 (= 100).]

Vraag: *'Hoe vaak voer je deze dwanghandelingen uit?'*

[Meestal zijn dwanghandelingen observeerbaar gedrag (bijv. handen wassen),

soms echter zijn de dwanghandelingen covert (bijv. het in gedachten controleren). Houd hierbij ook rekening met vermijding. Het aantal vermijdingen wordt gescoord of de tijd dat de vermijding duurt.]

0 = Geen.

1 = Licht: minder dan 1 uur per dag wordt besteed aan de uitvoering van dwanghandelingen, of af en toe optredend.

2 = Matig: 1-3 uur per dag wordt besteed aan de uitvoering van dwanghandelingen, of geregeld optredend.

3 = In ernstige mate: 3-8 uur per dag wordt besteed aan de uitvoering van dwanghandelingen, of bijzonder vaak optredend.

4 = Extreem: meer dan 8 uur per dag wordt gebruikt voor de uitvoering van dwanghandelingen, of bijna onafgebroken optredend.

7 HINDER DOOR DWANGHANDELINGEN

I: *'In hoeverre zitten de dwanghandelingen je dwars bij de dingen die je dagelijks thuis en op school moet doen, of bij het omgaan met je vrienden?*

Zijn er dingen waar je niet meer aan toekomt doordat je het te druk hebt met dwanghandelingen?'

[Indien niet op school, bepaal dan wat het effect zou zijn geweest als de patiënt wel op school geweest zou zijn.]

0 = Geen.

1 = Licht: geringe hinder bij sociale of schoolactiviteiten of dagelijks leven thuis, zonder dat het dagelijkse doen en laten negatief wordt beïnvloed.

2 = Matig: duidelijke verstoring van dagelijks leven thuis, schoolactiviteiten of sociale contacten, maar nog steeds beheersbaar.

3 = Ernstig: veroorzaakt een grote mate van verstoring van de sociale contacten, het functioneren op school of thuis.

4 = Extreem: het hele doen en laten van de patiënt wordt zeer ernstig verstoord.

8 LEED DOOR DWANGHANDELINGEN

I: *'Stel dat je door jezelf of anderen wordt tegengehouden als je de dwanghandeling wilt uitvoeren. Hoe akelig ga je je dan voelen?'* [Hier even pauzeren.]

[Scoor de mate van angst die de patiënt zou ervaren als, zonder dat hij/zij wordt gerustgesteld, de uitvoering van de dwanghandeling plotsklaps verstoord wordt. In de meeste gevallen zal de uitvoering van de dwanghandelingen zorgen voor een reductie van de angst. Als, naar het oordeel van de interviewer, de angst juist afneemt door het tegengaan van de dwanghandelingen zoals hierboven beschreven, vraag dan:]

‘Hoe erg raak je van streek terwijl je bezig bent met je dwanghandelingen tot je ze helemaal hebt gedaan?’

0 = Geen.

- 1 = Licht: alleen geringe mate van angst bij het niet uitvoeren van de dwanghandelingen, of: alleen geringe angst tijdens het uitvoeren van de dwanghandelingen.
- 2 = Matige angst: de angst zal toenemen, maar blijft hanteerbaar als de dwanghandelingen worden voorkomen, of: de mate van angst neemt toe maar blijft hanteerbaar gedurende de uitvoering van de dwanghandelingen.
- 3 = Ernstige mate van angst: duidelijke, zeer hinderlijke toenemende angst als de dwanghandelingen vermeden worden, of: een duidelijke en zeer hinderlijke toename van angst tijdens de uitvoering van de dwanghandelingen.
- 4 = Extreme mate van angst: een alles overheersende mate van angst (de angst neemt paniekvormen aan) bij iedere poging die erop gericht is de activiteiten te veranderen, of: een alles overheersende vorm van angst ontstaat tijdens de uitvoering van de dwanghandelingen.

9 VERZET TEGEN DE DWANGHANDELINGEN

I: *‘Hoeveel moeite doe je om tegen deze gewoonte te vechten?’*

[Scoor alleen de moeite die gedaan wordt om zich te verzetten, niet het slagen of mislukken van de poging de dwanghandelingen onder controle te krijgen. De mate waarin de patiënt in staat is om weerstand te bieden tegen de dwanghandelingen hoeft niet overeen te stemmen met zijn/haar vermogen deze werkelijk onder controle te krijgen. Denk eraan dat dit item niet direct de ernst van de dwanghandelingen hoeft te meten: het is eerder een maat voor de gezondheidstoestand, dat wil zeggen de moeite die de patiënt doet om de dwanghandelingen tegen te gaan. Dus hoe meer de patiënt zich probeert te verzetten, des te minder verstoord dit aspect van zijn functioneren is. Als de dwanghandelingen minimaal zijn, is het mogelijk dat de patiënt geen behoefte voelt zich te verzetten. In zulke gevallen moet de score van 0 gegeven worden.]

0 = Verzet zich altijd, of: de symptomen zijn zo onbeduidend dat verzet niet nodig is.

1 = Probeert meestal weerstand te bieden.

2 = Doet enige poging tot verzet.

3 = Geeft toe aan alle dwanghandelingen zonder pogingen te ondernemen ze onder controle te houden, maar dit gebeurt met enige tegenzin.

4 = Geeft volledig (willens en wetens) toe aan alle dwanghandelingen.

10 MATE VAN CONTROLE OVER DE DWANGHANDELINGEN

I: *'Als je het gevoel krijgt dat je iets moet gaan doen,' [hier even pauzeren], 'kun je het dan uitstellen of tegenhouden?'*

[Als de symptomen onbeduidend zijn kan de vraag hypothetisch gemaakt worden:]

'Stel dat je toch nog een keer het gevoel krijgt dat je iets moet doen, zou je het dan kunnen uitstellen of tegenhouden?'

[In tegenstelling tot item 9 over het verzet is het vermogen van de patiënt om controle uit te oefenen op de dwanghandelingen meer gerelateerd aan de ernst van de dwanghandelingen.]

- 0 = Geheel onder controle (of de symptomen zijn zo onbeduidend dat hier geen controle meer over uitgeoefend hoeft te worden).
- 1 = Sterk onder controle: voelt de neiging om de dwanghandelingen uit te voeren, maar is meestal in staat de dwanghandelingen onder controle te krijgen.
- 2 = Matige controle: er is sprake van een sterke druk tot uitvoering van de dwanghandelingen; de patiënt kan slechts met moeite controle daarover uitoefenen.
- 3 = Weinig controle: er is sprake van een zeer sterke druk om de dwanghandelingen uit te voeren en deze dienen volledig te worden afgemaakt/uitgevoerd; de patiënt kan uitstel slechts met moeite dulden.
- 4 = Geen controle: de dwanghandelingen worden ervaren als geheel onvrijwillig (de patiënt heeft totaal geen invloed op zijn/haar gedrag) en het is zelden mogelijk om zelfs maar even de handeling niet uit te voeren.